

Πώς έγραψα τὸ 'Άξιον Ἐστί' (Ἐλύτης Ὀδυσσέας)

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Λογοτεχνία \(ποίηση & πεζογραφία\)](#)

«Όσο κι ἂν μπορεῖ νὰ φανεῖ παράξενο, τὴν ἀρχικὴ ἀφορμὴ νὰ γράψω τὸ ποίημα μοῦ τὴν ἔδωσε ἡ διαμονή μου στὴν Εὐρώπη τὰ χρόνια τοῦ '48 με' '51. Ἦταν τὰ φοβερὰ χρόνια ὅπου ὅλα τὰ δεινὰ μαζί - πόλεμος, κατοχή, κίνημα, ἐμφύλιος - δὲν εἶχανε ἀφήσει πέτρα πάνω στὴ πέτρα. Θυμᾶμαι τὴν μέρα ποὺ κατέβαινα νὰ μπῶ στὸ ταίζανε σὲ ἓνα ἀνοιχτὸ οἰκόπεδο.

Τὸ αὐτοκίνητό μας ἀναγκάστηκε νὰ

σταματήσει γιὰ μία στιγμή καὶ βάλθηκα νὰ τὰ παρατηρῶ. Ἦτανε κυριολεκτικὰ μες τὰ κουρέλια. Χλωμά, βρώμικα, σκελετωμένα με γόνατα παραμορφωμένα, με ρουφηγμένα πρόσωπα. Τριγυρίζανε μέσα στὶς τσουκνίδες τοῦ οἰκοπέδου ἀνάμεσα σὲ τρύπιες λεκάνες καὶ σωροὺς σκουπιδιῶν. Αὐτὴ ἦταν ἡ τελευταία εἰκόνα ποὺ ἔπαιρνα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτὴ, σκεπτόμουνα, ἦταν ἡ μοίρα τοῦ Γένους ποὺ ἀκολούθησε τὸν δρόμο τῆς Ἀρετῆς καὶ πάλεψε αἰῶνες γιὰ νὰ ὑπάρξει. Πρὶν περάσουν 24 ὥρες περιδιάβαζα στὸ Οὐσί τῆς Λωζάννης, στὸ μικρὸ δάσος πλάι στὴ λίμνη. Καὶ ξαφνικὰ ἄκουσα καλπασμοὺς καὶ χαρούμενες φωνές. Ἦταν τὰ Ἑλβετόπαιδα ποὺ ἔβγαιναν νὰ κάνουν τὴν καθημερινή τους ἵππασία. Αὐτὰ ποὺ ἀπὸ πέντε γενεές καὶ πλέον, δὲν ἤξεραν τί θὰ πεῖ ἀγῶνας, πεῖνα, θυσία. Ροδοκόκκινα, γελαστά, ντυμένα σὰν πριγκιπόπουλα, με συνοδοὺς ποὺ φοροῦσαν στολές με χρυσὰ κουμπιά, περάσανε ἀπὸ μπροστά μου καὶ μ' ἄφησαν σὲ μία κατάσταση ποὺ ξεπερνοῦσε τὴν ἀγανάκτηση.

Ήτανε δέος μπροστὰ στὴν τρομακτικὴ ἀντίθεση, συντριβὴ μπροστὰ στὴν τόση ἀδικία, μία διάθεση νὰ κλάψεις καὶ νὰ προσευχηθεῖς περισσότερο, παρὰ νὰ διαμαρτυρηθεῖς καὶ νὰ φωνάξεις. Ήτανε ἡ δεύτερη φορᾶ στὴ ζωὴ μου – ἡ πρώτη ἦτανε στὴν Ἀλβανία – ποὺ ἔβγαινα ἀπὸ τὸ ἄτομό μου, καὶ αἰσθανόμουν ὄχι ἀπλὰ καὶ μόνο ἀλληλέγγυος, ἀλλὰ ταυτισμένος κυριολεκτικὰ μὲ τὴ φυλὴ μου. Καὶ τὸ σύμπλεγμα κατωτερότητας ποὺ ἔνιωθα, μεγάλωσε φτάνοντας στὸ Παρίσι. Δὲν εἶχε περάσει πολὺς καιρὸς ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου καὶ τὰ πράγματα ἦταν ἀκόμη μουδιασμένα. Ὅμως τί πλοῦτος καὶ τί καλοπέραση μπροστὰ σέ μᾶς! Καὶ τί μετρημένα δεινὰ ἐπιτέλους μπροστὰ στὰ ἀτελείωτα τὰ δικά μας! Δυσανεστημένοι ἀκόμα οἱ Γάλλοι ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ἔχουν κάθε μέρα τὸ μπιφτέκι καὶ τὸ φρέσκο τους βούτυρο, δυσανασχετούσανε. Ὑπάλληλοι, σωφέρ, γκαρσόνια, μὲ κοιτάζανε βλοσυρὰ καὶ μοῦ λέγανε: ἐμεῖς περάσαμε πόλεμο Κύριε! Κι ὅταν καμιὰ φορᾶ τολμοῦσα νὰ ψιθυρίσω ὅτι ἤμουν Ἕλληνας κι ὅτι περάσαμε κι ἐμεῖς πόλεμο μὲ κοιτάζανε παράξενα: ἅ, κι ἐσεῖς ἔ; Καταλάβαινα ὅτι ἤμασταν ἀγνοημένοι ἀπὸ παντοῦ καὶ τοποθετημένοι στὴν ἄκρη-ἄκρη ἐνὸς χάρτη ἀπίθανου. Τὸ σύμπλεγμα κατωτερότητας καὶ ἡ δεητικὴ διάθεση μὲ κυρίευαν πάλι. Ξυπνημένες μέσα παλαιᾶς ἐνστικτώδεις διαθέσεις ἄρχισαν νὰ ἀναδεύονται καὶ νὰ ξεκαθαρίζουν.

Ἡ παραμονὴ μου στὴν Εὐρώπη μὲ ἔκανε νὰ βλέπω πιὸ καθαρὰ τὸ δρᾶμα τοῦ τόπου μας. Ἐκεῖ ἀναπηδοῦσε πιὸ ἀνάγλυφο τὸ ἄδικο ποὺ κατὰτρεχε τὸν ποιητὴ. Σιγά-σιγὰ αὐτὰ τὰ δυὸ ταυτίστηκαν μέσα μου. Τὸ ἐπαναλαμβάνω, μπορεῖ νὰ φαίνεται παράξενο, ἀλλὰ ἔβλεπα καθαρὰ ὅτι ἡ μοίρα τῆς Ἑλλάδας ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔθνη ἦταν ὅ,τι καὶ ἡ μοίρα τοῦ ποιητῆ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους – καὶ βέβαια ἐννοῶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ χρήματος καὶ τῆς ἐξουσίας. Αὐτὸ ἦταν ὁ πρῶτος σπινθήρας, ἦταν τὸ πρῶτο εὔρημα. Καὶ ἡ ἀνάγκη ποὺ ἔνιωθα γιὰ μία δέηση, μοῦ ἔδωσε ἕνα δεῦτερο εὔρημα. Νὰ δώσω, δηλαδή, σ' αὐτὴ τὴ διαμαρτυρία μου γιὰ τὸ ἄδικο τὴ μορφή μίας ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας. Κι ἔτσι γεννήθηκε τὸ Ἄξιόν Ἑστί».

Πηγή: agiazoni.gr